

Samnanger kommune
Tyssevegen 217
5650 TYSSE

Fråsegn til oppstart og offentlig ettersyn av forslag til planprogram for kommunedelplan for akvakultur i sjø, Samnanger kommune

Vi viser til brev datert 26.11.2020 om oppstart av arbeid med kommunedelplan for akvakultur med planprogram. Hovudføremålet med reguleringa er akvakultur. Føremålet er i hovudsak i samsvar med kommuneplan. Kommunen har vurdert at planen utløyser krav om konsekvensutgreiing.

Vestland fylkeskommune vurderer planprogrammet og oppstart ut i frå fylkeskommunens sektoransvar og målsettingar i regionale planar. For kommunar i gamle Sogn og Fjordane og Hordaland gjeld dei vedtekne regionale planane innanfor dei tidlegare fylkesgrensene fram til desse vert avløyst av nye planar i Vestland.

Vurdering og innspel

PLANPROGRAMMET

Planprogrammet er oversiktleg, med ein struktur vi kjenner igjen og med dei elementa plan- og bygningslova § 4-1 om planprogram seier skal vere med. Vi har nokre innspel til kapittel 3 om regionale føringar, der vi viser til relevante regionale føringar, gjeldande og under arbeid, som kan vere nyttig for dette planarbeidet. Vi har ikkje særskilte merknader til kapittel 1, eller 5, då dei gir eit godt innblikk i planområdet og dei tema og omsyn som skal vere ein del av planarbeidet. Vi har heller ikkje særskilte merknader til det som går på organisering og framdrift i kapittel 2.

I kapittel 2, punkt 3, gjer ein greie for tilhøva mellom ulike lover og nasjonale føringar, og kommunen peikar på at det er viktig å skilje mellom sjølve kommunedelplanen etter pbl, og tilhøve som ligg i konsesjonsvilkåra for lokaliteten. Vestland fylkeskommune forvaltar m.a. akvakulturlovverket i Vestland, og vi vil gjere merksam på at planlegging etter pbl er ei føremon for vurdering av søknader om lokalitetar. Dette bidreg til heilskap og føreseie for næringsinteresser og innbyggjarar i kommunen.

Nasjonale føringar

I planprogrammet sitt kapittel 3 har ein lagt til grunn fleire nasjonale føringar som stør opp om heilskapleg planlegging, m.a. i nasjonale forventningar:

Regjeringa legg vekt på at det skjer ei samordning mellom myndigheiter og lovverk gjennom planarbeidet. (...)Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å sikre det langsiktige arealbehovet til fiskeri- og havbruksnæringane, samtidig som andre samfunns- og miljøinteresser blir varetekne.

Vidare viser kommunen òg til Rundskriv H-6/18 og veileder for planlegging i sjø, der samordning og avklaring er i fokus. Rundskrivet stadfester at som del av kommuneplanen for nye/endra akvakulturområde må det vurderast om tiltaket (oppdrettsverksemd) vil kunne få løyve etter akvakulturlova og forureiningslova, med eventuelle vilkår.

Regionale føringar

Relevante regionale planar er ikkje nemnd i kapittel 3 om nasjonale og regionale føringar. Vi vil gjere kommunen merksam på regionale føringar som er vedtekne eller under arbeid, og som er relevante for dette planarbeidet.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024

Dette er Vestland fylkeskommune sin regionale planstrategi. FN sine berekraftsmål er lagt til grunn for arbeidet. Basert på desse og med utgangspunkt i grunnlagsdokumenta, har Fylkestinget i Vestland slutta seg til fire hovudmål, alle med fleire strategiar (28.09.20). Måla er:

- Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg.
- Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
- Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland
- Like mogelegheiter til å delta i verdiskaping

Regional plan for vassforvaltning

Regional plan for vassforvaltning er under revisjon, og Vestland fylkesting vedtok planprogrammet 17.12.2019. Planprogrammet inneheld ei oppdatert oversikt over miljøtilstand, påverknader og status for gjennomføring av tiltak, og er derfor eit viktig dokument i prosessen fram mot oppdatert vassforvaltingsplan og tiltaksprogram.

Plaststrategi for Vestland fylkeskommune

Plaststrategi for Vestland fylkeskommune (VLFK) blei vedteken av fylkestinget i juni 2020. Målsetjinga er at VLFK skal hindra at plastavfall kjem på avvege, og redusera bruken av plast i eigen organisasjon. VLFK skal og leggje til rette for innovasjon og utvikling innanfor næringslivsaktørar, forskning og andre aktørar som Skjærgårds-tjenesten og friluftsråd. Plaststrategien synleggjer og avklarar regionalt prioriterte satsings-område, verkemiddelbruk og målsetjing for handtering og bruk av plast.

Regional kystsoneplan for Sunnhordland og ytre Hardanger.

Sjølv om ikkje Samnangerfjorden og Trengereidfjorden ligg i planområdet for denne planen, tar den opp ein del overordna problemstillingar knytt til miljøpåverknad frå næringa.

Tilhøve til overordna plan

I sist revisjon av kommuneplanen sin arealdel var ikkje sjøområda oppe til rullering. Kystsoneplan frå 2012 vart baka inn i kommuneplanen sin arealdel i hovudsak slik den låg. I kystsoneplanen var temaet akvakultur med, og det vart lagt inn nye område som ikkje er tekne i bruk enda. Det vart difor ikkje gjort endringar knytt til akvakultur i revisjonsarbeidet i 2018.

Medverknad

Kapittel 2 omhandlar mellom anna medverknad. Medverknad er viktig for å bygge eigarskap og identitet til eige nærmiljø. Etter plan- og bygningslova (pbl) §5-1 skal kommunen sikre aktiv medverknad frå grupper som krev spesiell tilrettelegging, medrekna barn og unge. I det vidare planarbeidet er det viktig at det synleggjerast korleis ein skal sikre medverknad. Vi meiner elles at kapittel 4 er eit godt grep, der ein med å klargjere omgrep bidreg til god generell medverknad inn i eit utviklingsfelt som er spesialisert.

Konsekvensutgreiing

I regjeringa si rettleiar om konsekvensutgreiing for planer etter pbl peiker ein på at generelt bør val av utgreiingstema vere fokusert på det som er relevant for avgjerder om arealbruk. I planprogrammet framstår skildringa av metode og utgreiingstema som god og dekkande, med tanke på §21 i *Forskrift om konsekvensutredninger*. om relevante faktorar ein skal vurdere for konsekvens. Vestland fylkeskommune vil i tillegg peike på «nasjonalt og internasjonalt fastsette miljømål» som vurderingstema. Akvakultur har verknad på økosystemet det står i, og er også avhengig av gode miljømessige føresetnader for føreseie, god drift og produksjon.

Når det gjeld produksjonsområdeforskriften (2017), er denne gjort greie for, og planprogrammet stadfestar at planområdet ligg i produksjonsområde 3 Karmøy til Sotra. Dette området har i dag trafikklys farge gul (febr. 2020). Trafikklyssystemet skal syte for føreseie og berekraftig vekst i havbruksnæringa. Fargen blir sett ut frå lakselusa sin påverknad på villaksen i området, og avgjer om oppdrett i området får lov til å vekse, eller om dei får redusert produksjonskapasitet. Produksjonskapasitet er den øvre grensa for kor mykje fisk en oppdrettar kan ha i sjøen til ei kvar tid. Gult lys i området Karmøy til Sotra (3) indikerer at det ikkje skjer endringar i

produksjonskapasiteten per i dag. Trafikklysferge for områda blir vurdert og ev. oppdatert kvart andre år. Produksjonsområdeforskrifta og dette systemet er relevant med tanke på temaet «nasjonalt og internasjonalt fastsette miljømål» i *Forskrift om konsekvensutredninger*.

Akvakultur og næringsutvikling

I gjeldande kommuneplan frå 08.11.2013 er det registrert 2 aktive lokalitetar i sjø, lokalitet Sagen 2 og Nygård. Det er i tillegg eit settefiskanlegg Sagen, på land.

I høyringsframlegget legg kommunen til rette for eit nytt område A04 Hetlevika samt at området ved A01 Sagen og A03 Nygård vert utvida noko.

Generelle kommentarar

I Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019 - 2023 heiter det mellom anna at «Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å sikre det langsiktige arealbehovet til fiskeri- og havbruksnæringane, samtidig som andre samfunns- og miljøinteresser blir varetekne». Vidare kan ein lese «Arealer for ulike typer akvakultur, inklusiv mobile anlegg, avklares gjennom regionale og kommunale planer. Det er her viktig å ta hensyn til utvikling av ny teknologi og nye typer havbruksinstallasjonar, herunder havbruk utenfor kysten. Det kan føre til at nye områder kan tas i bruk»

I marin tiltaksplan for Vestland fylke 2020 står det at havbruk har eit stort potensiale for auka matproduksjon og matberedskap i ein stadig veksande befolkning. Marin mat og marine ingrediensar har enno eit stort unytta potensiale som kan realiserast og forvaltast m.a. gjennom samarbeid om forskning og næringsutvikling og ved å nytte eigna areal.

Akvakultur i Samnanger kommune er p.t gjeve løyve ved 2 sjølokalitetar. Ved lokalitet Sagen 2 er det etablert eit grønt løyve. Her skal selskapet m.a. forplikte seg til å ta i bruk teknologiske eller driftsmessige løysingar som, samanlikna med løysingar som er i alminneleg kommersiell bruk, reduserer miljøutfordringane vesentleg. I tillegg er det etablert landbasert anlegg for produksjon av yngel og settefisk av laks og aure samt produksjon av fleire marine artar.

Ein avgjerande faktor for å kunne utnytte havbruksnæringa sitt produksjonspotensial er tilgang på eigna areal til sjømatproduksjon, og at areala som vert sett av til dette formålet, vert utnytta på ein best mogleg måte.

Etter akvakulturlova sine §§ 6 og 15 fyrste ledd kan det ikkje gjevast løyve i strid med vedtekne arealplanar etter plan- og bygningslova. Dette er vidareført i laksetildelingsforskrifta § 30 bokstav d og marinfiskforskrifta § 7 bokstav d, der det går fram at lokalitet for akvakultur kan klarerast dersom det ikkje er i strid med vedtekne arealplanar etter plan- og bygningslova. Det same vil gjelde for endringar på allereie tildelte lokalitetar. Heile oppdrettsanlegget i overflata inklusiv fôrflåte, fortøyingar og ankerfeste må i planen liggje i areal som er planlagt for dette føremålet.

Vestland fylkeskommune forvaltar akvakulturlovverket i Vestland fylke. I samband med planlegging etter plan- og bygningslova har fylkeskommunen lovfesta rett og plikt til å medverke i det kommunale planarbeidet (PBL §§ 11-4,5) for å ivareta statlege og regionale omsyn, og for å medverke til at planen får eit godt fagleg fundament. Vestland fylkeskommune ser det som særleg viktig at kommunen gjennom arealplanlegging legg til rette for ei berekraftig og lønnsam utvikling innafor akvakulturnæringa.

Plan- og bygningslov (pbl), plandelen, har verka sidan 01.juli 2009 og særleg sentralt i høve til planlegging av sjøareal knytt til akvakultur er PBL § 11-7 pkt. 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhøyrande strandsone og § 11.11 pkt. 3 Bruk og vern av vassflate, vassøyle og botn og pkt. 7 Kva artsgupper eller artar av akvakultur som einskild eller i kombinasjon kan etablerast.

Den regionale og kommunale arealplanlegginga er viktig for å sikre dei langsiktige arealbehova i fiskeri- og havbruksnæringane.

Arealplanar bør tilpassast akvakulturnæringa sine noverande og framtidige behov. Rulleringa av sjødelen av planen bør gjerast i dialog med alle partar dette vedkjem, og særleg med næringa, offentlege etatar og i lag med nabokommunar som grensar til dei same sjøområda.

Seksjon for naturressursar, landbruk og reiseliv i Vestland fylkeskommune har høg kompetanse på akvakultur- planlegging i sjø og er opne for eventuelle spørsmål i samband med dette.

Det er viktig at kommunen planlegg områda for akvakultur store nok slik, at ein tek høgd for næringsutvikling både med omsyn til omstrukturering av lokalitetane og moglegheit for ny teknologi og nye artar

Vestland Fylkeskommune meiner og at kommunen bør vurdere å legge inn fleire akvakultur områder. Dette er ei næring i rask utvikling og det kjem stadig ny og betre teknologi innan oppdrett. I den siste tida er det kome fleire nye artar innan oppdrett, til dømes makroalgar. Kommunen bør difor vurdere grundig om det er fleire område som eignar seg til akvakultur i kommuneplanen.

Det er særst viktig at kommunen planlegg godt slik at ein ikkje får trong for dispensasjonar etter kort tid. Blir områda for små kan dette vanskeleg gjere anleggs- og fortøyingsskifting innanfor arealplanen, og ein vil kunne få søknad om dispensasjon frå planen ved mindre endringar på lokaliteten. Dette vil vera uheldig i tilfelle der verksemder vil skifta ut eldre anlegg med nyare og til dømes meir rømmingssikre installasjonar.

Dette gjeld for område med plankart id A02 Djupedal, A03 Nygård/Steinastykket og A04 Hetlevika.

Avstanden mellom A02 og A03 kan sjå ut som om er noko kort, dette med tanke på fiskesjukdommar og smitte mellom einingane. Det er berre totalt ca. 800m på tvers av fjorden ved Nygård.

Fortøyingane til akvakulturanlegga ligg no, i dei fleste tilfella, utafor området av sett til akvakultur. I føresegnene bør det ev. vere med at det er høve til å leggje fortøyingar og forankringar i fleirbruksområde utafor området avsett til akvakultur. Det er viktig at føresegnene vert utforma på ein slik måte at til dømes utlegging av nye fortøyingar frå eksisterande oppdrettsanlegg med ei anna plassering enn tidlegare kan handsamast etter akvakulturregelverket utan ei kommunal dispensasjonshandsaming i forkant. I fleire vedtekne arealplanar er det tek høgde for dette i føresegnene. Eit døme å slike føresegn;

"6 BRUK OG VERN AV SJØ OG VASSDRAG, MED TILHØYRANDE STRANDSØNE, PBL § 11-7 NR. 6

Bruk og vern av sjø og vassdrag, fleirbruksområde

6.1 Føremålet er fleirbruksområde for natur, friluftsliv, ferdsle og fiske, jf. pbl § 11-7 nr. 6.

6.2 Tiltak eller inngrep som er i konflikt med natur, friluftsliv, ferdsle eller fiske er ikkje tillate, under dette flytebrygger og kaianlegg. Dette er likevel ikkje til hinder for naudsynt fortøying av anlegg for akvakultur eller utlegging av sjøleidningar for vatn, avlaup, varmepumper, straum- og telenett.

Heimel: Pbl § 11-11 nr. 3."

Naturmangfald

Akvakultur i Samnanger kommune er ein del av økosystemet i heile fjordsystemet som knytter seg til Bjørnefjordbassenget. Akvakultur og anna aktivitet i sjøområda, men og aktivitet på land, både i Samnanger og i dei andre kommunane påverkar dette økosystemet. Eit godt kunnskapsgrunnlag om økosystema i Bjørnefjorden bør skaffast fram, presenterast og leggjast til grunn i planarbeidet for å sikra ei berekraftig utvikling av akvakulturnæringa og forsvarleg forvaltning av økosystemet.

Generelt har utviklinga dei siste tiåra vore å i mindre grad legge akvakulturanlegg i tronge terskelfjordar. Med tanke på dette er det noko overraskande at det er teikna inn akvakulturområde relativt langt inne i Samnangerfjorden, samstundes som at miljøundersøkingar tyder på at den innte delen av Samnangerfjorden ikkje er eigna som resipient for utslepp av oksygenforbrukande materiale.

Kulturminne og kulturmiljø

Saka har vore til vurdering ved Bergens Sjøfartsmuseum med ansvarsområde, etter føresegn til *Lov av 9.juni 1978 nr. 50 om kulturminne*, gjeld marine kulturminne og omfattar derfor sjø- og strandområda, samt vatn og vassdrag. Bergens Sjøfartsmuseum er etter føresegna til kulturminnelova marinarkeologisk uttalemuseum i forbindelse med alle tiltak i sjø i Vestland og Sunnmøre. Museet er vidare rette myndigheit til å krevje undersøkingar ved tiltak, planer og utreiingar som vil kunne råke kulturminne under vatn, og skal derfor underrettast ved oppstart av alle regulerings- og byggeplanar, samt andre tiltak som omfattar sjøareal.

Vi minner om at undersøkingsplikta i *Kulturminnelovens § 9* også gjeld for sjøbotnen og i vassdrag. Døme på tiltak i sjø er mudring/graving, utfylling/dumping, legging av vassleidningar, bygging av kaier, brygger, flytebrygger med meir. Særskild for kulturminne i vatn og sjø er *Kulturminnelovens § 14* som inneber at skip og skipslast eldre enn 100 år er statleg eigedom.

Museet kjenner ikkje til særlege funn i områda satt av til akvakultur. Me har heller ikkje informasjon om at dei planlagde områda for akvakultur i planprogrammet har vore nytta som hamn eller ankringsplass i eldre tider.

Meir informasjon

Meir informasjon om regionale planar, plantema, rettleiarar og statistikk/kart kan ein finne på nettsidene våre <https://www.vestlandfylke.no/planlegging/kommunal-planrettleiing/>

Oppsummering

Vestland fylkeskommune er positive til at Samnanger kommune utarbeider ein kommunedelplan for akvakultur. Potensialet for marin mat og marine ingrediensar kan realiserast og forvaltast m.a. gjennom samarbeid om forskning og næringsutvikling og ved å nytte eigna areal. Vi vil vidare særleg peika på relevante regionale planar, og fokuset på berekraftig utvikling av akvakultur i Samnanger kommune.

Med helsing

Eva Katrine R. Taule
fagleiar

Cathrine Gunn Grasdal
spesialrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Sakshandsamarar:

Trond Olav Wahl, Naturressursar, landbruk og ,Innovasjon og næringsutvikling
Eirik Søyland Herdlevær, Bergen Sjøfartsmuseum, Museum Vest

Kopi til:

Fylkesmannen i Vestland Statens hus - Njøsavegen 2

Statens vegvesen Postboks 1010 Nordre Ål